

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (sven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

DVOJE PISEM IZ PODGORJA PRI HREPELJAH

Chicago, Ill. — Iz Podgorja pri Hrepeľah na Primorskem sem prejela pismo od nečaka Lojzeta Korena, ki se v odlomkih glasi:

Draga teta! — Sprejmite naše najlepše pozdrave. Razen mene in brata Ivana so vsi naši zdravi. Meni je kost gnila in še sedaj imam kronično vnetje kosti. Sedaj gre polagoma na boljše, tako da lahko hodim s palico in upam, da bom to poletje po dveh grenkih letih zopet hodil brez palice. Desetkrat sem ušel smrti valed silnih bolečin, nikdar več pa ne bom kot drugi, kajti moja noga je dva prsta krajša. Brat Ivan je sedaj doma in zdravlje se mu hitro vrača, tako da že lahko pleše, mi ga pa sva rimsko, naj se pazi, da se mu bolezen ne povrne.

Vsekakor bi bilo bolje, če bi bil jaz umrl nego dva moja bratranca, sin vašega brata Franceta in sin brata Ivana, oba izredno lepa fanta. Padla sta v borbi za svobodo, zato za njima žalujemo, ker se zavedamo, da svoboda zahteva žrtve. S ponosom Vam lahko povem, da pri nas ni bilo belogardistov in domačih izdajalcev. Mi sploh vedeli nismo ničesar o belogardistih, dokler nam niso o njih povedali naši fantje, ki so se v drugih krajih Slovenije borili proti njim. V naši vasi in po vsem Primorju je bila ena sama misel: "V borbi proti fašizmu, da se rešimo sužnjosti in se priključimo materi Jugoslaviji!" Za ta cilj smo bili vsi, ki smo videli in na svoji koži občutili strahote fašizma.

Zdaj smo svobodni in nas čaka lepša bodočnost. To lahko vidimo v naši vasi, kako si naša vojska od ust odtrga in nam da živčeta. Baš zato, ker je sovražnik vse uničil, se ne more kar čez noč vse izboljšati. V borbi je padlo mnogo fantov in mož in mnogo jih je umrlo od gladi v koncentracijah, nekaj pa so jih ubili belogardisti v bližini Ljubljane. Na naši postaji so imeli fašisti mučilnico in morilnico, kjer so ubili nad 150 ljudi samo iz našega okrožja, 200 pa so jih poslali v Nemčijo, kjer jih je mnogo umrlo mučeniške smrti in le nekaj se jih je vrnilo. Naše okrožje obsega 15 vasi. Lahko si mislite, kaj se je godilo po vsej Jugoslaviji.

Draga teta, ne zamerite moji pisavi, kajti jaz sem hodil le v italijansko šolo, zato se marsikje pomotim, vendar sem se sam doma toliko naučil, da slovensko že precej dobro pišem. Iskren pozdrav Vam in družini. — Lojze Koren.

Iz iste vasi sem prejela pismo od nečakinje Eme Andrejašič, ki se deloma glasi:

Draga teta! — Vaše pismo me je zelo razveselilo. Po dolgoletnem trpljenju smo zagledali dan svobode, dan zlato svobode, ki jo zna ceniti le tisti, ki je več kot dve desetletji ječal pod fašistično peto. Mnogo življenj je bilo žrtvovanih za našo svobodo, za svobodo naše ljube domovine.

V tej borbi za svobodo sta padla tudi moj edini brat Ivan in sestra Ivanka. Brat je pokopan v Ribnici, truplo sestre pa smo pripeljali domov v Podgorje. Ona je padla samo 18 dni pred končno zmago svobode. Tam doli v Istri v Piranu so jo vzeli iz zapora in jo ustrelili kot talko s štirimi drugimi vred. Ona je bila goreča boriteljica za našo stvar, delala je neurno za našo pravico in bila je izdana. Dala je svoje mlado življenje za domovino. Ponosni smo, ker je tako junaško stala na braniku za svobodo. Sedaj je naša domovina rešena, ampak še ne vsa. Saj gotovo čitate, da gre za naš Trst in Primorje.

Draga teta, lahko si predstavljate, da je izguba dveh otrok težak udarec zlasti za mamo in ateta. Ta udarec občutimo vsi skupaj. O sinu strica Franceta se tudi nič ne ve; on je šel skupaj z bratom v partizane. Padlo je tudi mnogo drugih borcev iz Podgorja. Ko so 2. okt. 1943 Nemci prišli v Istro, so požigali

tudi tukaj in mnogo uničili. Lani je tukaj vladala velika suša in letina je bila slaba; ne vem kaj bi bilo, če ne bi dobili ameriškega živeža. Jaz imam dve hčerki. Zorka je stara 6 let, Marija pa 15 mesecev. Mnogo pozdravov vsem od nas vseh! — Ema Andrejašič.

Josephine Koren.

JURKA VAS NI BILA UNIČENA NE POŽGANA

Wilmerding, Pa. — Prejel sem pismo od mojega bratranca Lojzeta Jakšeta iz Jurke vasi, pošta Straža, Dolenjsko, ki se deloma glasi:

Dragi bratranec! — Z velikim veseljem in presenečenjem sem prejel Tvoje pismo. Vem, da boš vesel zvedeti, da Jurka vas še stoji cela, neporušena in nepoškodovana. Saj je skoraj ni vasi na Dolenjskem, da ne bi bila prizadeta in da bi ostala nepoškodovana. Ampak tudi Jurka vas je prizadeta; četudi so ostale vse hiše, niso pa ostali živi mladi fantje, kajti precejšnje število iz naše vasi jih je dalo svoje mlado življenje za svobodo in boljše bodočnost.

Kljub vsemu trpljenju, ki ga je prestala naša hiša med vojno, sem bil srečen zato, ker sta oba moja sinova srečno prestala nevarnosti vojne. Kajti mnogo hiš je, ki so zgubile po tri ali celo štiri sinove, ki so padli v borbi ali kot talci ter v internaciji. Na žalost pa je ta naša sreča trajala le nekaj časa. Starejši sin Lojze, star 29 let, je bil od februarja 1942 v partizanih. Prestal je veliko, bil je oficir, kapetan in komandant artilerijske brigade. In ravno ko se mu je sreča malo nasmehnila, da bo živel malo lepše življenje, je naglo hudo zbolel na posledicah dolgega trpljenja in je v nekaj dneh umrl. Sedaj nosim njegovo medaljo, ki so mi jo pripeli ob priliki njegovega pogreba, ki je bil res veličasten, toda to me nikakor ne more potolažiti. Ko bi padel prej v borbi, kakor tisoče drugih, bi mnogo lažje pretrpel to izgubo.

Vem, da čitajo poročila o grozodejstvih v naši domovini, vendar ni mogoče vsega zapopasti. Četudi se je naša zgodovina začela šele leta 1941 in se bode o njej pisale debele knjige, to se ne da povedati, ako nisi doživel vse to dejansko sam. Ni toliko važno, da so mnogo vasi in mesta požgana, ampak je bolj hudo, da v nekaterih krajih so ljudi docela iztrebili, jih pobili na razne zverinske načine. Toda kljub temu jim ni uspelo, da bi nas popolnoma uničili, ker smo se dobro postavili po robu z orožjem tako, da so okupatorji in njihovi pomagači, to je, naši domači izdajalci, z zelo velikimi izgubami plačali svoje zločine.

Kar se tiče Slovenije same, ni njive in gozda, da ne bi bila prelita s krvjo. Dolenjska je največ trpela poleg Notranjske. Središče je Žužemberk in vsa Suha in Bela Krajina. Pokopališča so polna samih partizanov, jugoslovanskih vojakov. Kar je pa kočevskih krajev, ti so že tri leta vsi požgani. Tukaj niso dali življenja samo partizani, temveč tudi dekleta, matere,

otroci in starci. Tvoj oče je že pred petimi leti umrl. V Tvoji hiši je sedaj Rudolf Šiška, doma iz Njiv, ki je kupil hišo, pri njem pa je še Tvoja mačeha. Sestra Mici je še živa in se ima po navadi.

Mnogi nimajo ne strehe niti kaj drugega, ampak naša oblast se trudi, da bodo vsi dobili svoje hiše in posestva. Mnogo jih je že šlo v kraje, ki niso tako opustošeni. Tudi moja družina občuti pomanjkanje v marsičem. Živine manjka in drugega, ampak mi zremo z gotovostjo v bodočnost, da bo vedno boljše. Eno prošnjo imam: mi smo čisto izčrpani, nimamo skoraj nič obleke, ne moške ne ženske. Imam dve hčeri, ena se je sedaj omožila in je še doma. Zelo težko je, ker se ne more kupiti blaga. Nekateri so dobili od Rdečega križa iz Amerike nekaj obleke, moja družina pa ni dobila še ničesar. Ako moreš kaj zbrati, prosim, pošlji, zakar se že vnaprej zahvaljujem. Sprejmi naše priščne pozdrave! Tvoj bratranec — Lojze Jakše.

Gornje pismo je zelo zanimivo in vem, da bo zanimalo njegova brata Jožeta in Franceta v La Sallu, Ill., kakor tudi njegove sosedo v Chicagu.

Martin Hudale.

IZ URADA JUGOSLOVANSKEGA ZASTOPNIKA PRI RDEČEM KRIŽU

New York. — Jugoslovanski zastopnik pri Rdečem križu v Zedinjenih državah je prejel sledeča imena rojakov, katere iščejo sorodniki iz stare domovine:

Alojz Ausenik, New York, išče ga Marija Bon, St. Jernej, Slovenija; Anton Benčina, išče ga Marija Sego, Loški potok, Slovenija; Jack Benkin, Detroit, išče ga sestra Sonja Škoda, Zagreb; Julijana Dvojak, New Rochelle, išče jo Vladimir Sinkovič, Kočevje; Veljko Dragušev, išče ga Jelena Dragušev, Bela cerkev; Julka Dvojak, White Plains, N. Y., išče jo Julka Dvojak, Gornje Baziše (?); Fanc Jakob, Alojz, Marija in Ana, išče jih Josip Hren, Novo mesto.

Habjan Janez, Cleveland, išče ga Franc Bratun, Ljubljana; Betty Hermach, New York, išče jo Amalija Pukshofer, Kamnik; John Klancar, Cleveland, išče ga Julija Klancar, Ljubljana; Rudolf Kočar, išče ga Albin Kobentar, Jesenice; Metod Kosce, New York, išče ga Franjo Kosce; Ursula Majetič, Brooklyn, išče jo Ursula Valentič, Novo mesto; Marija in Jožeta Mastnik, išče ju Ana Hudoklin, Novo mesto; Ivan Nemec, Glencoe, Minn., išče ga Franc Nemec, Bilje, Gorica; Frank Nick, mesar, Brooklyn, išče ga Marija Sterbenz.

Frank, Albert in Leo Pecaver, Bradley, Ill., išče jih Marija Majerle, Novo mesto; Jacob Salcer, Export, Pa., išče ga Jožeta Bošnjanič, Slavina; John Schneider, Cleveland, O., išče ga Ignac Hiti, Ljubljana; John Sedej, Minn., išče ga Neža Platner, Spittal; Lena Seerge, St. Louis, išče jo Erna Križ, Sv. Klara, Podbrezje; Janez Stefančič, Aurora, Ill., išče ga Jožef Stefančič, Kriko ob Krki; Franc Tomaškovič, išče ga Miroslav Podbevšek, Edinburgh,

John Turk (Mali Log), Cleveland, išče ga Jože Turk, Potok.

Prosimo, če kdo ve, kje se nahaja katera navednih oseb, ali pa da bi sama čitala, naj javi na Yugoslav Delegate to the Red Cross, 745 Fifth Avenue, New York 22, N. Y.

Zastopnik Rdečega križa.

AKTIVNOSTI PODRUŽNICE 61 SANSa

Indianapolis, Ind. — V času moje odsotnosti je sprejel član širšega odbora Valentin Stroj vsoto \$46 za otroško bolnišnico v Sloveniji. Darovali so sledeči: Družina John Trček \$25, Louis Ster \$36, po \$5: Valentin Kuhar, Louis Jager in John Robas.

Na seji društva France Prešeren 34 SNPJ je članstvo darovalo \$100 za to humanitarno akcijo in pokazalo s tem, da se striinja s to idejo in postalo častni član te ustanove. Nato mi je dal predsednik društva dva desetaka in en petak. Mislim sem, da je tudi on zbral kaj denarja, ko pa sem ga vprašal na čigar ime naj vključim vsoto, mi je odgovoril, da na ime njegove družine. Frank Marold mi pravi: "Saj veš, Stefan, da sem na penziji. To sem prihranil na pijačo." Izročil mi je dolar. Prav lepa hvala vsem skupaj, posebno pa družinam Trcek in Jerani! Tako imamo v naselbini dve družini, ki sta darovali po \$25, in dve ustanovi, ki bosta častna člana otroške bolnišnice v Sloveniji.

Redna seja podružnice SANSa se bo vršila v nedeljo, 26. maja, pričetek ob dveh popoldne v Slovenskem narodnem domu. Pridite na sejo vsi, če imate kaj čuta do bratov in sester v naši rojstni domovini.

Prispevajte za reveže v Sloveniji! Vsak najmanjši dar je dobrodošel. Pojdimo na delo, da bomo čim prej spravili skupaj tisočak. Prva vsota je znašala \$250, na rokah imamo \$172, torej nam še manjka še \$578.

S. Skorjanc, tajnik.

PISMO IZ VRHPOLJA PRI ST. JERNEJU

La Salle, Ill. — Iz stare domovine sem prejela že štiri pisma od mojih sester iz Gorenjske Vrhpolja pri St. Jerneju. Sestra Albina Bele mi piše:

Draga sestra! — Iskrena hvala za težko pričakovano pismo. Nikakor ni mogoče, da bi opisala vse, kar se je tukaj dogajalo. Pretrpeli smo mnogo, mnogo. Če bi danes prišla v Vrhpolje, bi pač sama videla, da smo šli skoro strašne čase pod krutim okupatorjem. Nas so zelo pretepali in mučili, ker smo bili s partizani. Ako bi nas takrat videla, bi mislila, da smo zamorci, tako črni smo bili od batin. Gonili so nas po zaporih, ampak mi smo bili odločni in se nismo podali. Dali bi tudi našo kri za partizane, kajti oni so bili naše edino upanje.

Danes smo ponosni na naše vrle borce in naša domovina se polagoma obnavlja. Tukaj je mnogo bolnih, kar je posledica strahu in trpljenja. Nemci in Italijani so vedno bombardirali našo okolico, najslabši pa so bili domači izdajalci. Mene so strašno pretepali, sestra Anica pa so zaprli, a jim je ušla na Hrvaško k Sv. Nedelji. Tja so šli tudi njeni otroci in njen mož. Živeli so v velikem pomanjkanju s peterimi otroci v starosti od šest let do šest mesecev. Ko so se po vojni vrnili, so našli doma le gole stene.

Sestra Pepca je sirota, ker so ji porušili hišo, ostalo pa požgali, izgubila pa je tudi sina Janeza, ki je bil dober čevljar. Pepca se piše Rangus, po domače Benčeva. Njen mož je umrl še pred vojno. Iz Vrhpolja je padlo 40 fantov in mož, ki so dali svoja življenja za domovino.

Ker smo bili zelo prizadeti, Te prosim, da mi kaj pošlješ. Amerikanci so že veliko poslali po Rdečem križu, zakar se vsem lepo zahvaljujemo. Da bo bolj razumela naše stanje, naj omeni, da sem staremu očetu, ki je star 80 let, iz treh starih hlač sečila ene hlače. Vas vse lepo

pozdravljamo vsi! Tvoja sestra — Albina Bele.

Takoj po prejemu gornjega pisma sem brzojavno poslala denar, po pošti pa pakete, tudi bratu mojega moža, ki tudi on je prišel ob vse.

Mary Fur.

OTVORITEV BALINCARSE SEZONE

Waukegan, Ill. — Vsaka venska naselbina v Ameriki kakšen prostor, kjer se ro skupaj shajajo, razpravljajo vsakdanjih društvenih priložnostih in svetovnih dogodkih. batiramo, kritiziramo, končamo zaključimo po svojih najboljših izkušnjah. Smo pač v dobri tovrstni konferenci za tako svetovni mir.

Ker Waukegančani nimajo svojega zastopnika na svetovni konferenci, smo se odločili "boj", toda ne mislite, da s skimi bombami, temveč s lami na vrtu oz. balinčar venskega narodnega doma.

bo balinčarska tekma letos živa, o tem smo gotovi, kajti izvežbani fantje balinčarji srečno vrtni iz bojnih polj. Vabljeni ste vsi mladi in stari pridite na plan, k otvor balinčarja dne 26. maja ob popoldne. Z balinčarskim bom sodelujeta gospodinjica pri odbor SND. Bodite priprani, da boste bili vsi po ženi z vsemi dobrotami d njih dni. Skupna balinčarska liga bo začela z grupami prvi teden v juniju.

Pridružite se k skupini amatež obstoje skromnega ta, ki nam vsem prinaša čas in zabavo. Vsi dobrodošli! Za odbor: Andrew Mon.

VESELICA DRUŠTVA 300 SNPJ

Bradock, Pa. — Po desetih letih bo društvo Delaware SNPJ priredilo piknik in v četrtek, 30. maja, na Sportski dan. Piknik se bo vršil v društvenih prostorih na Hillu.

Vijudno vabimo vse občane naše okolice, da nas po in odbor bo vsem dobro pogel, kajti imeli bomo vsega. Sedaj je lahko vsi priiti na Church Hill, kajti bus voz iz Bradocka ob 3:25 in 5:45 popoldne. Bus te na 8. cesti pri B. O. St. Kdaj bo vozil nazaj, boste vedeli na pikniku.

Vabimo na veliko udeležbo vam kličemo na gotovo nje!

Anton Rozanc, tajnik.

SEJA PODRUŽNICE 2 SANSa

Chicago. — Redna seja podružnice 2 SANSa se bo vršila v nedeljo, 26. maja, ob dveh popoldne v dvorani Aldine, 911 mitage ave. Ker bo seja v je prošeno vse članstvo, udeležiti.

PISMO IZ ZAGORJA PRI ST. PETRU NA KRASU

Price, Utah. — Prejel sem pismo od mojega bratra Viktorja leta iz Zagorja pri St. Petru Krasu, odpisano 14. februarja, ki se v izpisku glasi:

Dragi brat! — Lahko si misli da tukaj nimamo mnogo, skoraj vse je bilo uničeno in žgano, srečni pa smo, da nismo hiše požigali. V Zagorju požgana samo Sindova hiša, napak uničenega je dosti. Mnogo vse pokradli, obleko in stvari, da smo morali eno leto nezabejeno hrano. Vsi so krave in tudi šest kvintalov travi moke, dva kvintala stroj kvintale koruze moke. So vzeli vse, tudi konce in ko, tako da smo ostali gol. So mi tudi konje, a sem jih neje dobil nazaj, pozneje pa s konji vzel šel čez Vojko Gorico, kjer se je vnela bitka z Nemci, naskar smo umaknili v Italijo. V neki sem konje skril in čakal, nato pa proti Trstu in naprej, nato pa proti Trstu in naprej, kar me je vzel 14. V laski armadi sem bil. (Datje na 2. strani)

Olje ... olje ... olje ... V osadiju vsega spora med veliko trojico gleda Perazije — oljel Na aliki je videti sovjetskega poslanika M. Sadčikova (levo) in iranskega premierja A. Ghavana, ki podpisujeta pakt, kateri odpira Rusiji pot do olja v severnem Iranu. Imperializem ne vodi drugam kot v novo vojno. Solucija bi bila v tem, da pride do internacionalizacije in sedružnega izražanja olja na Bljnjem vzhodu in sploh na vseh spornih točkah.

(Se nadaljuje.)

LEV N. TOLSTOJ:

KAZAKI

KAVKAŠKA POVEST

Iz rukline prevel
JOSIP KNAFLIČ

(Nadaljevanje)

"Od teh vrat je najbližje!"
"Kaj čenčáš!" je vpil Lukaška. "Skoz srednja vrata moramo jahati."

"Odtod je najbližje," je rekel eden kazakov; bil je ves zaprašen in njegov konj moker od potu.

Lukaškin obraz je bil rdeč in zabuhel od sinočnjega popivanja; kučmo je imel potisnjeno na tilnik. Vpil je ukazujoče, kakor bi bil poveljnik.

"Kaj pa je? Kam?" je vpraševal Olenin, trudeč se, da bi obrnil nase pozornost kazakov.

"Abreke gremo lovit, skrili so se v sipinah. Takoj gremo, a nas je še premalo."

In kazaki so jahali naprej po cesti, vpili in se zbirali. Oleninu se je zdelo, da bi ne bilo lepo, ako bi ne šel z njimi; razen tega se je mislil kmalu vrniti. Napravil se je, nabil puško s krogli, skočil na konja, ki ga je bil Vanjusa v naglici za silo osledil in dohitel kazake zunaj pred vasio.

Kazaki so bili razjahali, stali v krogu, nalivali vino iz sodčk in leseno čapuro, jo podajali drug drugemu in "zalivali" svoj pohod. Med njimi je bil tudi mlad gizdav praporščak, ki se je slučajno mudil v vasi in ki je bil prejel poveljništvo nad zbrano deveterico kazakov. Ti kazaki so bili sami prostaki, in čeprav si je nadeval praporščak strog poveljniški obraz, so poslušali vsi le Lukaško. Za Olenina so se kazaki malo zmenili.

Ko so bili vsi zopet sedli na konje in odrinili, je pojezdil Olenin k praporščaku in poizvedoval o stvari; toda praporščak, dasi drugače prijeten človek, je postopal z njim z višave svoje veličine. Le z veliko težavo je mogel Olenin spraviti iz njega, za kaj je šlo. Patrulja, poslana iskat Abrekov, je kakih osm verst od vasi zasačila v sipinah nekaj gorjancev. Abrek so bili skriti v jami, so streljali in grozili, da se živi ne udajo. Narednik, ki je vodil patruljo, je ostal tam z dvema kazakoma, da jih straži, in poslal enega kazaka v vas, poklicat drugih na pomoč.

Ko so bili oddaljeni od vasi kakih troje verst, jih je od vseh strani obdajala stepla, in videti ni bilo drugega kot enolično, žalostno, suho planjavo, z globoko vtisnjenimi sledovi živine v pesku, z velo travo tu in tam, z nizkim bičevjem po globelih, z redkimi, komaj prehojenimi stezami in z nogajskimi pastirskimi šotori, ki so se kazali daleč daleč na obzorju. Vsem je porajalo popolno pomanjkanje senice in osornost pokrajine.

Solnce vzhaja in zahaja v stepi vedno rdeče. Kadar je veter, tedaj prenaša cele gore peska. Kadar pa je tiho, kakor je bilo to jutro, tedaj napravljajo grobna tišina stepe posebno globok vtis. To jutro je bilo v stepi tiho in turobno, čeprav je sijalo solnce; kakor nekaj posebno samotnega in mehkega je ležalo na njej. Zrak je bil negiben; slišati je bilo samo korake in prhanje konj; a tudi ti glasovi so se slabo razlagali in takoj zamirali. Kazaki so jahali večji del molče. Orožje nosi kazak vedno tako, da ne rožlja in ne žvenklja. Rožljajoče orožje je za kazaka največja sramota.

Dva kazaka iz vasi sta jih dohitela še na cesti in izpregovorila z njimi par besed. Konj

pod Lukaško se je zdaj spotaknil, zdaj zopet se zataknil za travo in se zaletel. To je pri kazakih slabo znamenje. Kazaki so se ozrli enkrat po njem in se naglo zopet obrnili proč, prizadevajoč si, da bi se ne zanimali za okolnost, ki je bila v tem trenutku posebno pomenljiva.

Lukaška je nategnil vajeti, strogo namršil obrvi, stisnil zobe in zavijtel bič na glavo. Vrli kabardinec je zaopetel z vsemi štirimi naenkrat, ker ni vedel, na katero nogo naj bi stopil, in ker bi se bil najrajši kakor na krilih dvignil v zrak; a Lukaška ga je ošinil z bičem po rejenem boku, potem še enkrat in še enkrat, in kabardinec je, kazoč zobe, z vihrajočim repom, prhaje začel hoditi po zadnjih nogah in se oddaljil nekoliko korakov od krdele kazakov.

"Ej, dobro kljuse!" je dejal praporščak. Da je rekel "dobro kljuse" in ne "konj", to je pomenilo posebno pohvalo konja.

"Konj kakor lev," je potrdil eden starejših kazakov.

Kazaki so jezdili molče, zdaj korakoma, zdaj v diru, in samo ta edini dogodljaj je prekinil za hip tišino in slovesnost, s katero se je pomikala četa čez stepe.

Na vsej stepi, na osem verst dolgi poti, niso srečali nič živega nego samo nogajski šotor, ki se je postavil na voz—kako verst od njih počasi pomikal naprej. Bil je to Nogajec, ki se je selil s svojo družino z enega pašnika na drugega. Potem so se srečali v neki globeli dve razcapani košeni Nogajki, ki sta s košem na hrbtu nabirali odpadke živine, ki se je pasla po stepi. Praporščak, ki je le slabo govoril kumiki, je začel Nogajki o nečem izpraševati, a nista ga razumeli in sta se, vidno v strahu, spogledavali.

Tedaj je pojezdil k njima Lukaška, pobrzdal konja, ju gladko pozdravil po nogajski šegi, in Nogajki sta se vidno razveselili in se pogovarjali z njim prosto kakor s svojim rojakom.

"Aj, aj, kop abreki!" so rekle žalobno in kazale z rokami v smer, kamor so jahali kazaki. Olenin je razumel, da so pravile: "veliko Abrekov."

Ker enakih bojov še nikoli ni bil videl in je imel o njih nekoliko pojma samo iz pripovedk strica Jeroške, Olenin ni hotel zaostati za kazaki, ampak videti vse. Imel je svojo zabavo nad kazaki, pazljivo vse opazoval, poslušal in mislil pri tem svoje misli. Vzel je bil sicer sabljo in nabito puško seboj, a ker je zapazil, kako tuje so se vedli proti njemu kazaki, je sklenil, da se boja ne udeleži, toliko bolj, ker je bil—po svojem mnenju—svojo hrabrost že dokazal v vojski, poglavitno pa, ker je bil zdaj jako srecen.

Naenkrat se je v daljavi razlegnil strel. Praporščak se je razburil in hitel odrejati, kako se imajo kazaki razdeliti in s katere strani se približati sovražniku. A kazaki se za te odredbe očitno niso zmenili, temveč so poslušali samo to, kar je govoril Lukaška, in gledali samo nanj. V obrazu in postavi Lukaške sta se izražala mir in slovesnost. Hitreje je pognal svojega kabardince, tako da je jahal prvi, in s polzatisnjem očesom je venomer gledal naprej.

(Dalje prihodnjič.)

Ob tretji obletnici XV. majevičke brigade

XV. majevička brigada se je začela porajati z onim dnem, ko je počila prva uporniška puška na svobodoljubni Majevici. Rastla je v borbi ljudstva Majevice in Semberije, v najtežjih dneh narodno osvobodilnega pokreta v vzhodni Bosni.

Z napadom na nemški kamion na poti Bijelina-Janje 6. avgusta 1941 se je začela partizanska borba na Majevici in Semberiji. Najboljši sinovi tega kraja so pristopili v partizanske vrste. Pod vodstvom narodnih herojev Ivana Markovića-Irc in Fadile Jakića-Spanca so bili partizani majevičkega odreda strah in trepet za okupatorstvo in izdajalske tolpe. Dne 20. februarja 1942 pa so četniki zahrbtno napadli štab odreda v vasi Vukosavci, ubili Irc in Spanca in uspelo jim je razbiti majevički odred. Majevički borci so se umaknili v vzhodno Bosno, kjer so se borili v II. majevičkem bataljonu VI. brigade. Toda ljudstvo Majevice je vedelo, da se bodo verni borci vrnili, in vrnili so se.

Novembra 1942 je zadala VI. brigada smrtni udarec četnikom na Majevici. Borci II. majevičkega bataljona so masčevali Irc, Spanca in ostale padle tovarise. Po tem boju je bil formiran nov majevički partizanski odred. Februarja 1943 pa je od-

red odšel z Majevice in prišel v sestav glavnice NOV. 25. marca 1943 pa je bila iz sukpine udarnih bataljonov formirana I. majevička brigada.

Sledila je V. sovražna ofenziva—najstrašnejša od vseh—in Zlatni Bor, Popov most, Sutjeska in Zelengora so priče, da je bila mlada I. majevička brigada sestavljena iz prekaženih borcev. Od 600 borcev, kolikor jih je krenilo iz Majevice, se jih je iz V. ofenzive vrnilo 200. Toda to je bilo 200 preizkušenih borcev, komandirjev in komandantov, izsolanih v surovi akademiji v gorah Črne gore.

Sledila je naša ofenziva. Majevička brigada, okrepljena z novimi sinovi hrabre Majevice, je z junaško borbo od Gračanice do Tuzle zadrževala premočne nemške sile in omogočila VI. in II. krajiški brigadi, da je v tridnevni borbi osvojila Tuzlo. Zatem je napredovala v hitrih pokretnih preko Ozrena in Krivaje, skupno s VI. brigado osvobodila Vareš in prišla pred vrata Sarajeva. V tem času je bila preimenovana iz I. v XV. majevičko brigado. Tedaj je majevička brigada 40 dni v snegu in med neprestanimi jurši zadrževala Nemce na vstopu v Člino Romanijo.

Okupator je začel s VI. ofenzi-

vo. Stotisoč nemških vojakov je pritisnilo na vzhodno Bosno. Nemci so mislili, da bodo uničili našo glavnino, pa niso mogli predvideti herojskih podvigov naših borcev. V največjem mrazu in snegu so 25. decembra 1943 borci Majevičke brigade pregazili Krivajo, kjer je segala voda do prs. In zatem so trajale borbe brez prestanka in brez odmore, obleke so zmrzovale na ljudeh, a brigada ni bila uničena. Eden izmed najsvetlejših primerov iz teh bojev so borci III. bataljona, ki so v stalni nevarnosti pred uničenjem nesli svojega teško ranjenega komandanta v velikem snegu preko neprebrdnih bosanskih planin. Majevička brigada je izšla iz ofenzive zmagovito in 7. januarja 1944 so Majevčani iz Jelice gledali na svoje domače vasi. Majevica in Semberija sta radostno sprejeli svoje borce, izčrpane v mnogih bojih VI. ofenzive. Čez pet dni je brigada s tisoč novimi borci ponovno krenila v ofenzivo.

Pred brigado je stala nova naloga. Treba se je bilo pripraviti za pot v Srbijo, v pomoč zaslužnjem bratom, Rdeči armadi naproti. Toda na to so se pripravili tudi Nemci in začeli novo VII. ofenzivo, da preprečijo prehod naše vojske v Srbijo. To je doba novih herojskih podvigov majevičkih borcev. Enomesečni krvavi boji, v katerih so majevički borci čisto lačni in

Slika iz majnarske naselbine Cloverdale, Pa., kjer David McCracken čita vest o dvotedenskem premirju v rudarski stavki. Lewisovemu pozivu majnarjem, naj se vrnejo na delo, so se odzvali večinoma vsi člani. On je dejal, da je to (premirje) "kontribucija UMWA naši narodni ekonomiji, katere je ogražena v sledstvih stupidnosti in lakomnosti operatorjev in povezanih finančnih interesov."

brez spanja, na Kraljevi gori, na Ravnih gori in drugod, zadajali so ovcem najtežje udarce, so preprečili nemške račune. Brigada je dosegla svoj cilj, na veliki poti od Olova preko Romanije, Jahorine, Zelengore in Durmitorja je prišla v Sanždak, na izhodišče položaje za izvršitev glavnih naloge.

Dne 28. junija 1944 se je začela nova etapa borb XV. majevičke brigade. V sestavi skupine udarnih divizij, pod komando generala Peke Dapčevića, je odšla iz majhne črnogorske vasi Babine pri Beranu v Srbijo, v borbo za končno osvoboditev naše dežele. V hitrem pokretu je prešla dolino Ibra, in ponovno razbila četnike, ki se odslej niso nikdar več pojavili kot močnejša sila. Srbija je brigado vroče sprejela. Ljudstvo Srbije je videlo v XV. majevički brigadi svojega zaščitnika in osvoboditelja in pošiljala vanjo svoje sinove.

Po nadaljnjih napredovanjih so se 14. oktobra borci iz Majevice objeli z junaki Stalingrada in Moskve, z borci slavne Rdeče armade. Po osvobojevanju Kragujevca je krenila brigada preko Čačka, Kraljevca na Užice in s tem so bile končane borbe za osvoboditev Srbije.

Sledile so nove naloge. Po osvoboditvi Semberije in Majevice je XV. majevička brigada v začetku aprila 1945 prekoračila Savo in v sestavi I., kasneje pa III. armije napredovala proti severnim mejam. Z uničenjem ustaške grupacije pred Dravogradom 15. maja 1945 je XV. majevička brigada zaključila svoje boje.

To je pot borbe in zmaga XV. majevičke brigade. V tem času je prešlo skozi XV. majevičko brigado preko 5000 borcev. V borbah za osvoboditev je padlo preko 1500 borcev XV. majevičke brigade. Nobena sovražna ofenziva je ni mogla uničiti. Stalno se je obnavljala in krepila in v vsem času ni nikdar upadel ofenzivni duh njenih borcev. Na poti skozi Bosno, Črno goro, Srbijo, Hrvatsko in Slovenijo je bila XV. majevička brigada glasnik ideje bratstva in enotnosti med našimi narodi. V njenih vrstah so bili sinovi vseh naših narodov.

Na svoji borbeni poti je istočasno pomagala ljudskim množicam pri ustvarjanju in graditvi resnične ljudske oblasti. Borci brigade so imeli preko 1000 kon-

WAR WEARY VIENNESE wait in line for Red Cross food handout. Austria has only two thirds of its per capita prewar food intake.

Razni mali oglasi

GIRLS

Light factory work. Good opportunity with fast growing Mfg. Co. Apply in person only. BEVERLY VEN. BLIND MFG. CO. 7609 So. Halsted St.

GENERAL OFFICE WORK

Experience not necessary. Permanent position. Good starting salary. Excellent working conditions. Call MR. STOLTZ Canal 4610

SECRETARIES

and STENOGRAPHERS. Sales Dept. Ediphone experience desirable but not essential. Attractive salary. Permanent positions. Phone—ATLANTIC 7510 MR. VIRDEN

WANTED

GIRL OR WOMAN

to care for 2 school children—5 days week. Stay or go. Phone—EDGEWATER 6953 After 5:30

HOUSEKEEPER

Experienced working housekeeper for 3 adults. 7 rm. house, Beverly Hills. Own room & bath. Have cleaning woman 1 day a week. Salary \$25.00 weekly.—Apply: American Foreign Newspaper Agency, 3157 W. Roosevelt

TYPISTS

who like figures. No experience necessary. 40 hours—5 day week. Permanent positions. Good starting salary. Excellent working conditions. VIRGINIA 1000—Ext. 13

15 GIRLS & YOUNG MEN

wanted for light assembly work. Also 2 men for riveting machine.—Hours: 4 PM to 12 PM—12 PM to 8 AM.—10% Bonus.—Also male shipping room help.—APPLIANCE INDUSTRIES, 1830 N. Winchester.

SAND PAPER HANDS

Borers, Trimsawyers, Band sawyers. Experienced on Parlor frames 50 hr. week. CENTRAL PARLOR FRAME MFG. CO. 1311 W. 47th St.

WOMEN WANTED

To make lamp shades. Experienced or semi-experienced. Highest wages paid. Phone or call for interview. GAYDEN LAMPS, INC. 4101 1/2 W. Harrison St. - Sac. 1978

WOMEN

ASSEMBLERS

on work not requiring electricity. Cheerful, light working conditions. MAGNETROL, INC. 2110 S. Marshall Blvd.

STENOGRAPHERS

BEGINNERS ACCEPTABLE

CAPABLE & AMBITIOUS

A GOOD FUTURE

Interesting work in wholesale music House

Excellent starting salary

Permanent position - 5 day week

1243 S. Wabash, 2nd

Phone: HAR. 6338

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Razni mali oglasi

\$50.00 FREE

Please won't someone sell a Vette a good car. Will pay your price \$50.00 for quick action.

Phone Kedzie 2868

SEWING MACHINE OPERATOR

Power single needle also Hand Sewers Catholic firm Apply at 27 N. Franklin

100

DEKLET

ZA DELO PRI

Radio

SVETLO, ČISTO, LAHKO DO

STALNA SLUŽBA

KRATKA 4 TEDENSKA PLAČA

UČNA DOBA

71c - 76c

IZKUŠENA DEKLETA TAKOJ

ZAČETKA PO

83c

AVTOMATIČNO POVIŠANJE

97c

NA URO

MOTOROL

GALVIN MFG. CORP.

4545 W. Augusta Bl

1000 North blizo Cicero Avenue

USLUŽBENCI SO DELEŽNI POPO

PRI NAKUPU RADIA

ALI GLEDATE ZA DOBRO

PLAČO IN STABILNOST

Telefon kompanija ima

takih prilik

za

HIŠNICE

(JANITRESSES)

Takoj od začetka plača 77 1/2

uro, po treh mesecih 77 1/2 na u

in po šestih mesecih po 82 1/2

uro

ZENSKJE ZA ČIŠČENJE V VSE

DELIH MEST

Delovne ure od 5:30 pop. do

ure ponoči.

Oglasite se pri

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

v uposlovalnem uradu za žene

v pritličju

309 W. WASHINGTON ST.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta za prišleto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali članico \$6.00 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, razda je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnino.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdr. države in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolice je \$7.50

1 tednik in 4.80 1 tednik in 6.25

2 tednika in 3.60 2 tednika in 5.10

3 tednike in 2.40 3 tednike in 3.90

4 tednike in 1.20 4 tednike in 2.70

5 tednikov in nič 5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto. List, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih članov moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Slovene Records

10-inch records 75c COD, plus postage

B-001 Ringelspil, polka

Vesela vdova, polka

B-002 Zidana Marela, polka

Zeleni hribi, valsek

Toni Omerzo Orchestra

C-411 Pripljubljena polka

Po polj sva se sprahajala, val.

Kusar's Orchestra

C-1120 Beer Barrel polka

Helena polka — Emilia polka

Sula's Musette Orchestra

V-23025 Po jezeru bliz Triglava

Oh, oh ura se lije

V-23026 Jurij Benko vzemi Lenko

Pobie von star bele 15 let

V-23027 Pa kaj to more biti

Mene pa glava boli

V-23028 Milinar, narod. pesem

Vsi so prihajali

Mirko Jelatin, tenor

12-in. records \$1.25 COD, plus postage